CBN advies 148-4 - Boeking van de prorata van gelopen interest op obligaties en kasbons

Krachtens de boekhoudwetgeving moeten de kosten en opbrengsten steeds worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben. Artikel 19, vierde lid van het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 bepaalt immers dat "er rekening moet worden gehouden met de kosten en de opbrengsten die betrekking hebben op het boekjaar of op voorgaande boekjaren, ongeacht de dag waarop deze kosten en opbrengsten worden betaald of geïnd, ...".

Dit beginsel krijgt in het algemeen rekeningenstelsel gestalte met volgende overlopende rekeningen :

490 Over te dragen kosten
491 Verkregen opbrengsten
492 Toe te rekenen kosten
493 Over te dragen opbrengsten

die, naar gelang van het geval, op het actief of het passief in de balans moeten worden geboekt in de "overlopende rekeningen".

Deze overlopende rekeningen worden in hoofdstuk III in de bijlage bij het koninklijk besluit van 8 oktober 1976 op de jaarrekening van de ondernemingen als volgt gedefinieerd :

- Over te dragen kosten : De prorata van kosten die werden gemaakt tijdens het boekjaar of tijdens een vorig boekjaar maar die ten laste van één of meerdere volgende boekjaren moeten worden gebracht.
- Verworven opbrengsten : De prorata van opbrengsten die slechts in de loop van een volgend boekjaar zullen worden geïnd maar die betrekking hebben op een verstreken boekjaar.
- Toe te rekenen kosten : De prorata van kosten die pas in een later boekjaar zullen worden betaald maar die betrekking hebben op een verstreken boekjaar.
- Over te dragen opbrengsten : De prorata van opbrengsten die in de loop van het boekjaar of van een vorig boekjaar zijn geïnd, doch die betrekking hebben op een later boekjaar.

Bijgevolg moeten de ondernemingen voor rentedragende tegoeden en schulden, de prorata van gelopen interesten, die op de vervaldag betaalbaar zijn, op zijn minst op de balansdatum in resultaat nemen en moeten zij de niet-gelopen prorata van vooraf betaalde interesten overdragen.

Zoniet zou dit leiden tot anticipatie of overdracht van kosten of opbrengsten wat de getrouwheid van de jaarrekening sterk in het gedrang zou brengen.

Op grond van hetzelfde beginsel dat opbrengsten en kosten op correcte wijze moeten worden toegerekend aan het boekjaar waarop zij betrekking hebben, moet met toepassing van de voorschriften van het voornoemde besluit van 8 oktober 1976, bij verkoop of verwerving van rentedragende effecten, de prorata van gelopen interesten worden geboekt als een bedrag van te regulariseren opbrengsten en kosten.

Deze interest prorata in de aanschaffingsprijs opnemen, zou een vertekend beeld geven van het resultaat van het jaar van de verwerving en het jaar van de overdracht en leiden tot onverantwoorde toerekeningen bij wijze van waardeverminderingen. Deze interest prorata opnemen in de realisatieprijs zou leiden tot de verkeerde voorstelling van een rentevergoeding als een realisatieresultaat.

De Commissie is van oordeel dat, krachtens het koninklijk besluit van 8 oktober 1976,

- bij verwerving van rentedragende effecten die op vervaldag moeten worden betaald, de prorata van de aan de cedent uitgekeerde intresten moet worden verwerkt als een regularisering van inkomsten; deze prorata mag niet worden opgenomen in de aanschaffingswaarde van de betrokken effecten;
- bij overdracht van rentedragende effecten die op vervaldag moeten worden betaald, de prorata van de door de cessionaris ontvangen intresten als dusdanig moet worden geboekt in de resultatenrekening; deze prorata mag niet worden opgenomen in de realisatieprijs om aldus in een realisatieresultaat te worden getransformeerd.

Deze prorata moet bruto worden geboekt, zonder aftrek van roerende voorheffing.

Voornoemde regels zijn enkel van toepassing op activa en passiva die een vaste rente opleveren, rente die geacht wordt prorata temporis te zijn verkregen overeenkomstig het beginsel van artikel 586 van het Burgerlijk Wetboek.

Zij worden toegepast, ongeacht hoe de intresten worden geïnd of toegekend (jaarlijkse coupons, gekapitaliseerde "zero-bonds", via disconto ontvangen interesten) en ongeacht hoe de effecten worden genoteerd (notering "te vergoeden interesten" of "in de koers begrepen interesten").

Volgend schema geeft een voorbeeld van voornoemde beginselen[1]:

Voorbeeld 1 - Jaarlijks te betalen intrest[2]

Overdracht/verwerving van obligaties met een nominale waarde van 1 000 000, met een nominale rentevoet van 8 % en een koers van 102 %, intrest niet inbegrepen.

- Vervaldatum voor de intrest, 31.03
- Datum van de overdracht, 30.09.1990
- Prorata van bruto gelopen intrest
  - van 31.03.1988 tot 30.09.1988 40 000
  - van 30.09.1988 tot 31.12.1988 20 000

Voor de verkoper
(In de veronderstelling dat de boekwaarde van de obligaties de nominale waarde was, nl. 1 000 000).

55	Kredietinstellingen			1 050 000	
6700	Verschuldigde of gestorte belastingen en voorheffingen			10.000[3]	
	aan	52	Vastrentende effecten		1.000.000
		751	Opbrengsten uit vlottende activa		40.000
		752	Meerwaarden op de realisatie van vlottende activa		20.000

Voor de koper

a. Bij de verwerving (30.09.1990)

52	Vastrentende effecten			1.020.000	
751	Opbrengsten uit vlottende activa			40.000	
	aan	6700	Verschuldigde of gestorte belastingen en voorheffingen		10.000
		55	Kredietinstellingen		1.050.000

b. Op het einde van het boekjaar (31.12.1990)

491	Verkregen opbrengsten			60.000	
	aan	751	Opbrengsten uit vlottende activa		60.000
6700	Verschuldigde of gestorte belastingen en voorheffingen			15.000	
	aan	492	Toe te rekenen kosten		15.000

c. Bij de aanvang van het volgende boekjaar (1.1.1991)

751	Opbrengsten uit vlottende activa			60.000	
	aan	491	Verkregen opbrengsten		60.000
492	Toe te rekenen kosten			15.000	
	aan	6700	Verschuldigde of gestorte belastingen en voorheffingen		15.000

d. Op de vervaldag van de interest

55	Kredietinstellingen			60.000	
6700	Verschuldigde of gestorte belastingen en voorheffingen			20.000	
	aan	751	Opbrengsten uit vlottende activa		80.000

Voorbeeld 2 - Kapitalisatiebon of zero-bond

Hypothese : Een kapitalisatiebon wordt uitgegeven en er wordt aanvankelijk op ingeschreven (31.12.1986) voor 1 000 000, terugbetaalbaar na

5 jaar tegen 1 469 300 F. Het verschil tussen de inschrijvingsprijs en de terugbetalingsprijs stemt overeen met een rentevoet van 8 % en met een kapitalisatievoet van 8 %.

Op grond hiervan wordt de prorata van de gekapitaliseerde rente op :

31.12.1987 : 80 000
31.12.1988 : 166 400
1.12.1989 : 259 700
31.12.1990 : 360 500
31.12.1991 :469 300

De kapitalisatiebon wordt op 31 december 1989 aan een andere vennootschap overgedragen voor een totaalprijs van 1 205 000 F.

A. BOEKINGEN BIJ DE OORSPRONKELIJKE INSCHRIJVER

a. Bij de verwerving

52	Vastrentende effecten			1.000.000	
	aan	55	Kredietinstellingen		1.000.000

b. Elk jaar op balansdatum (of telkens na een kortere periode), boeking van de gelopen prorata

491	Verkregen opbrengsten[4]			80 000	
6700	Verschuldigde of gestorte belastingen en voorheffingen			20.000	
	aan	751	Opbrengsten uit vlottende activa		80 000
		452	Te betalen belastingen en taksen		20.000

c. Overdracht van de kapitalisatiebon

- Op het ogenblik van de overdracht is de boekhoudkundige situatie als volgt :

52	Vastrentende effecten	1 000 000
491	Verkregen opbrengsten	259.700
452	Te betalen belastingen en taksen	64.925

- Overdracht

55	Kredietinstellingen			1.205.000	
452	Te betalen belastingen en taksen			64.925	
	aan	52	Vastrentende effecten		1.000.000
		491	Verkregen opbrengsten		259.700
		752	Meerwaarden op de realisatie van vlottende activa		10.225

B. BOEKINGEN BIJ DE KOPER

a. Bij de verwerving :

52	Vastrentende effecten			1.010.225	
491	Verkregen opbrengsten			259.700	
	aan	452	Te betalen belastingen en taksen		64.925
		55	Kredietinstellingen		1.205.000

b. Elk jaar :

- boeking van de gelopen prorata :

491	Verkregen opbrengsten			100.800	
6700	Verschuldigde of gestorte belastingen en voorheffingen			20.200	
	aan	751	Opbrengsten uit vlottende activa		100.800
		452	Te betalen belastingen en taksen		20.200

- boeking van eventuele waardeverminderingen :

651	Waardeverminderingen op vlottende activa (schenkingen)			5.000	
	aan	529	Geboekte waardeverminderingen voor vastrentende effecten		5.000

c. Op vervaldatum :

Op de vervaldatum en na toekenning van de prorata van het laatste jaar, is de situatie als volgt :

52	Vastrentende effecten	1.005.225
491	Verkregen opbrengsten	469.300
452	Te betalen belastingen en taksen	117.325

Terugbetaling :

55	Kreditinstellingen			1.351.975	
452	Te betalen belastingen en taksen			117.325	
652	Minderwaarden op de realisatie van vlottende activa			5.225	
	aan	52	Vastrentende effecten		1.005.225
		491	Verkregen opbrengsten		469.300

Bron : Bulletin CBN, nr. 25, juni 1990, p. 16-23

---

1 Over de boeking van de koop- en verkoopkosten wordt later een algemeen advies uitgebracht.

2 Een later advies zal handelen over de inresultaatneming van het rendement van vastrentende effecten, op grond van de actuariële rentevoet, daarbij rekening houdend met het verschil tussen de aanschaffingsprijs en de terugbetalingswaarde.

3 Roerende voorheffing van 25 %.

4 Op 31 december 1987; op 31 december 1988 en 1989 zullen de bedragen respectievelijk 86 400 en 93 300 zijn.